

Voor de wind.

Communicatie/Participatieplan windpark Midden-Betuwe

juni 2020

Inhoud

INLEIDING.....	2
Waarom dit plan?.....	2
INTRODUCTIE	3
Project windpark Midden-Betuwe	3
Achtergrond en opdracht	3
Onderzoek.....	3
Leeswijzer	4
DOELSTELLING EN LEIDENDE UITGANGSPUNTEN	5
Overzicht doelgroepen en participatiemogelijkheden.....	6
ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	7
PROCESPARTICIPATIE (meedoen in de planvorming).....	8
Visie op procesparticipatie	8
Inwoners betrekken door communicatie en coöperatie	9
Omgevingsmanagement.....	9
Issue- en stakeholderanalyse	10
PROJECTPARTICIPATIE (COMPENSATIE & MEE-INVESTEREN)	13
Financiële participatie en lagere inkomens	13
Financiële kansen en risico's.....	14
Opties voor projectparticipatie bij windpark Midden-Betuwe	14
PARTICIPATIEPLAN.....	17
COMMUNICATIE.....	20
Visie en strategie: uitgangspunten & rationale	20
Rationale.....	21
Communicatiedoelstellingen	21
Kernboodschappen	21
Communicatiemiddelen	22
Fasen in de communicatie	23
Communicatiekalender	24

INLEIDING

Anno 2020 worden nieuwe windparken ontwikkeld met participatie van omwonenden, belangengroepen, milieuorganisaties, bedrijven en bestuurders. Waar we spreken over participatie onderscheiden we project- en procesparticipatie. Het betrekken van de omgeving tijdens het hele traject (ontwikkeling, bouw en exploitatie) noemen we procesparticipatie. Projectparticipatie (financiële participatie) kan op allerlei manieren en in wisselende combinaties worden vormgegeven. De relevantie van (lokale) financiële participatie is de afgelopen jaren flink gegroeid. In een participatieplan worden de specifieke afspraken over proces- en projectparticipatie met de omgeving vastgelegd.

Waarom dit plan?

De mate van participatie is een belangrijke katalysator voor het draagvlak voor de realisatie van windparken. Hiernaast is de mate van participatie – zeker van direct omwonenden van (geplande) molens – een belangrijke indicator voor medewerking aan de realisatie van de windontwikkeling. Maatwerk is steeds vaker aan de orde waarbij alle stakeholders in het plangebied zich persoonlijk gekend willen voelen.

Windpark Midden-Betuwe wil dat inwoners van Neder-Betuwe en Overbetuwe meedoen en meeprofiteren van het windpark. Beide gemeenten streven naar een projectparticipatie van ten minste 50%. Het gaat hierbij om deelname in het project door inwoners en bedrijven. Door samenwerking tussen initiatiefnemers, overheid en andere stakeholders kunnen alle belangen worden gebundeld en de beste oplossingen worden gevonden waarvan iedereen kan profiteren. De ambitie is dat iedere inwoner kan meedoen met windpark Midden-Betuwe.

Om de inpassing van de windontwikkeling zo goed mogelijk voor te bereiden en de plannen zo sterk mogelijk te maken, vragen de initiatiefnemers inwoners hun ideeën en suggesties te geven. Meedenken dus. En er is meer. Wie wil, kan meebeslissen én meeprofiteren van windpark Midden-Betuwe. Het doel van de activiteiten in dit participatieplan is:

Het bereiken van een zo groot mogelijk draagvlak bij lokale stakeholders voor de ontwikkeling en exploitatie van windpark Midden-Betuwe.

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe, **YARD ENERGY & maatschap Betuwemolen**, zijn verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het participatieplan. Ze doen dit in nauw overleg met de betrokken overheden (gemeente Neder-Betuwe, gemeente Overbetuwe en provincie Gelderland) en (in de nabije toekomst) met de nog op te richten Gebiedstafel van windpark Midden-Betuwe. In dit plan wordt beschreven hoe windpark Midden-Betuwe invulling aan participatie wil geven. In het communicatieplan spreken we af welke communicatiestrategie, kanalen en communicatiemiddelen we inzetten. Dit plan is samen met de stakeholders gemaakt. We noemen het de Voor-de-Wind-aanpak.

INTRODUCTIE

Project windpark Midden-Betuwe

Energie uit eigen regio is zoveel leuker en beter. Zeker als die ook nog duurzaam is. De gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe onderzoeken samen een project op het gebied van grootschalige, duurzame energieopwekking. Januari 2019 dienden twee initiatiefnemers een voorstel in voor de realisatie van negen windturbines tussen Dodewaard en Zetten, ter weerszijde van de A15. De ingeschatte jaarproductie van dit windpark Midden-Betuwe komt overeen met het verbruik van circa 29.000 huishoudens. Hiermee zetten de twee gemeenten een flinke stap in hun ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn.

Beide gemeenten hebben het genoemde gebied als zoekgebied in hun beleid opgenomen. De molens zijn deels geprojecteerd op het grondgebied van de gemeente Neder-Betuwe en deels op grondgebied van de gemeente Overbetuwe. Het concept-plan is door beide gemeenten beoordeeld en voorzien van een positief advies met een aantal nadrukkelijke randvoorwaarden. Tegelijkertijd zijn de ontwikkelende partijen en overheid zich ook bewust van de impact op de omgeving die deze ontwikkeling heeft (kan hebben). De gemeenten nemen - in samenspraak met de initiatiefnemers en in dialoog met de omgevingspartijen - het voortouw bij het ontwikkelen van draagvlak en participatie voor windpark Midden-Betuwe. In een participatieplan zal een overzicht worden gegeven op welke manier de procesparticipatie wordt vormgegeven in het hele project. Hiernaast stellen beide gemeenten projectparticipatie door burgers of bedrijven als randvoorwaarde. Neder-Betuwe en Overbetuwe streven naar een participatiegraad van ten minste 50%.

Achtergrond en opdracht

Het doel is het beste plan voor windpark Midden-Betuwe. Het is belangrijk dat iedereen actief kan deelnemen (participeren) aan de totstandkoming van dat plan. Binnen het project willen de gemeenten zich richten op informeren, raadplegen en adviseren. Sleutelfactor in de aanpak is het voeren van een 'open gesprek' met alle stakeholders over de belangen en waarden in het gebied. Voor windpark Midden-Betuwe wordt een gecombineerd communicatie/participatieplan opgesteld. Nadat uitvoering van het plan is gestart, zal het worden aangepast aan de actuele projectfase zodat de communicatie gedurende het hele project aansluit bij de ontwikkelingen.

Merkcoaches is gevraagd om het communicatie/participatieplan voor windpark Midden-Betuwe te ontwikkelen. De opdracht is 'het opstellen en (laten) uitvoeren van een communicatie/participatieplan voor windpark Midden-Betuwe'. De productie van dit plan gebeurt in overleg met de belangrijkste stakeholders van het windpark en in nauwe samenwerking met het projectteam windpark Midden-Betuwe en de afdelingen communicatie van Overbetuwe en Neder-Betuwe.

Onderzoek

De wens van de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe om minimaal trede 3 (adviseren) van de participatieladder te hanteren bij de productie het participatieplan, is richtinggevend geweest bij het maken van dit plan. In totaal zijn meer dan 25 verschillende stakeholders betrokken en hebben hun input gegeven. Dit is gebeurd op basis van een dialoog met (vertegenwoordigers van) de belangrijkste omgevingspartijen. De focus in het onderzoek lag op vijf stakeholdergroepen: bestuurders, belangengroepen, direct-omwonenden, bedrijven en natuur- en milieuorganisaties. Veel aandacht is er gegeven aan de verbinding met de belangrijkste stakeholdergroep: direct-omwonenden van het windpark. Door corona-maatregelen is de dialoog met deze groep ingericht via online en schriftelijke kanalen.

Leeswijzer

De inhoud van dit communicatie/participatieplan volgt de criteria die de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe hanteren voor het windpark Midden-Betuwe. De proces- en projectparticipatie worden beschreven in afzonderlijke hoofdstukken. In het onderdeel 'Participatieplan' worden beide vormen van participatie tot een integrale aanpak gesmeed. De invulling van de participatie door het windpark bepaalt voor een hoge mate 'het verhaal van windpark Midden-Betuwe'. Positionering, kernboodschappen en middelenmix van het park zijn beschreven in het onderdeel 'Communicatie'.

DOELSTELLING EN LEIDENDE UITGANGSPUNTEN

Communicatie en participatie zijn cruciale factoren bij windenergieprojecten. Serieus omgaan met de omgeving kan het verschil maken tussen acceptatie of weerstand tegen het project. De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe en de gemeentelijke overheden vinden het heel belangrijk dat zo veel mogelijk inwoners betrokken worden bij de ontwikkeling van het windproject. Het doel van dit participatieplan is: het bereiken van een zo groot mogelijk draagvlak bij lokale stakeholders voor de ontwikkeling en exploitatie van windpark Midden-Betuwe. In dit plan staat beschreven op wat voor manier (instrumenten en maatregelen) alle doelgroepen bij windpark Midden-Betuwe betrokken zullen. Het gaat over meedenken, meebeslissen en meeprofiteren.

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe, YARD ENERGY en maatschap Betuwemolen, verplichten zich uitvoering te geven aan de vormen van participatie die worden benoemd en die samen met de stakeholders verder zullen worden gespecificeerd. De uitwerking in dit participatieplan gaat uit van drie leidende uitgangspunten:

1. Windpark Midden-Betuwe wil een goede buur zijn

In het plangebied, en de directe omgeving, wonen honderden mensen en zijn enkele tientallen bedrijven gevestigd. Hoe zorgen we ervoor dat de omwonenden van de windwinning zo min mogelijk hinder ondervinden van de turbines? Windpark Midden-Betuwe streeft naar een minimale impact op omgeving en landschap. In de praktijk zijn 'geluid', 'slagschaduw' en 'uitzicht' de drie belangrijkste overlastveroorzakers. Windpark Midden-Betuwe wil een goede buur zijn door extra aandacht te geven aan het minimaliseren van de impact van deze overlastveroorzakers.

2. Windpark Midden-Betuwe wil goed zijn voor buurt en burger

Windpark Midden-Betuwe biedt ruime mogelijkheden voor proces- en projectparticipatie. De initiatiefnemers willen (individuele) vergoedingen voor de directe omgeving, gesocialiseerde grondcontracten, een omgevingsfonds voor sociale of duurzame projecten in de omgeving en de mogelijkheid voor coöperatief eigendom voor alle inwoners van Neder-Betuwe en Overbetuwe bieden. Qua procesparticipatie wordt een extra stap gezet en is het de bedoeling dat alle betrokkenen investeren in een Gebiedstafel. In de Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe geven omwonenden van het windpark, grondeigenaren en bijvoorbeeld de lokale natuurvereniging advies over het project. De Gebiedstafel helpt om het windpark met een zo groot mogelijk draagvlak in de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe te realiseren en biedt de mogelijkheid dat alle stemmen hierbij worden gehoord.

3. Windpark Midden-Betuwe wil in gesprek zijn en blijven (ook nadat de molens zijn gerealiseerd)

Het doel is het beste plan voor het windpark. In projecten waar participatie voorop staat, bestaat de communicatievisie uit de volgende stappen: begrijpen, verbinden én meedoen. Het gaat hierbij om drie stappen die de ontwikkelende partijen (en overheid) willen realiseren bij iedereen die betrokken is bij het windproject. De wens van de initiatiefnemers om minimaal trede 3 (adviseren) van de participatieladder te hanteren bij de ontwikkeling van het windpark is richtinggevend. In de communicatieaanpak van windpark Midden-Betuwe ligt de focus op het bouwen aan duurzame relaties. Persoonlijk contact met de belangrijkste stakeholders is hierom een belangrijk uitgangspunt van deze communicatieaanpak. Welke communicatiemiddelen en instrumenten worden ingezet, wordt beschreven in een communicatieplan. In de exploitatiefase van het project blijft de communicatiestructuur

grotendeels intact. Doel is om het draagvlak voor het project gedurende de hele levensduur zo groot mogelijk te houden.

Overzicht doelgroepen en participatiemogelijkheden

	Proces	Vergoedingen	Socialiseren grondvergoeding	Gebiedsfonds	Coöp. eigendom
Initiatiefnemers / evt. burgercoöp					
Direct- omwonenden					
Grondeigenaren					
Inwoners / bedrijven					
Natuur- en milieuorg.					
Overige maatschappelijke organisaties					

Het maken van dit participatieplan is begonnen voordat er een voorkeursalternatief voor de turbines in het park is gekozen. Tegelijkertijd zijn er voor onderdelen van dit plan, bijvoorbeeld het socialiseren van grondvergoedingen, inmiddels wel afspraken gemaakt. De initiatiefnemers en overheid werken vanuit een oprechte intentie om zorgen en belangen uit de omgeving zo goed mogelijk mee te wegen in de besluitvorming.

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe, **YARD ENERGY & maatschap Betuwemolen**, zijn verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het participatieplan. Ze doen dit in nauw overleg met de betrokken overheden (gemeente Neder-Betuwe, gemeente Overbetuwe en provincie Gelderland) en (in de nabije toekomst) met de nog op te richten Gebiedstafel van windpark Midden-Betuwe. Mogelijk hebben deelnemers aan de Gebiedstafel in een latere fase zitting in het bestuur van het Gebiedsfonds.

De gemeentelijke overheid stelt doelen en kaders vast voor het participatieplan. Die zijn onder andere vastgelegd in het projectplan van windpark Midden-Betuwe. Om de belangen van de gemeenten op het vlak van procesparticipatie goed te borgen, hebben de gemeenten kaders benoemd voor maatschappelijk rendement en de te betrekken doelgroepen.

Via de Gebiedstafel van windpark Midden-Betuwe zullen relevante stakeholders zoals direct-omwonenden, grondeigenaren en de lokale natuurvereniging advies geven over de inhoud en uitwerking van het (participatie)plan.

Projectparticipatie op basis van mede-eigenaarschap is op dit moment (juli 2020) nog niet concreet ingevuld, maar zal moeten worden vormgegeven door een burgerinitiatief, bijvoorbeeld met een burgerwindcoöperatie. Heel belangrijk is het lokale karakter hiervan met deelname van direct-omwonenden als trekkers. Als deze burgerwindcoöperatie start, zal deze verantwoordelijk zijn voor het werven van leden en het betrekken van hen bij het ontwikkelproces en de exploitatie van de turbines.

Uitvoering van het participatieplan is feitelijk gestart met het maken van afspraken met grondeigenaren over het socialiseren van de grondvergoeding. Na afstemming met gemeentelijke overheid zal dit participatieplan in het najaar van 2020 officieel gereed zijn.

PROCESPARTICIPATIE (MEEDOEN IN DE PLANVORMING)

Visie op procesparticipatie

Bij procesparticipatie gaat het om verschillende vormen van inspraak van- en overleg met belanghebbenden, zoals informatie- of inspraakavonden en de mogelijkheid bijvoorbeeld tot deelnemen aan klankbordgroepen. In alle lopende Nederlandse wind-op-landprojecten is dit georganiseerd. Het is ook vastgelegd in de gedragscode wind op land, betrokken overheden sturen erop, de omgeving vraagt erom en het is vastgelegd in ruimtelijke inrichtingsprocedures.

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe hechten veel waarde aan een open en transparant proces. Daarom wordt de procesparticipatie zo goed mogelijk afgestemd op de behoeften en wensen van alle stakeholders in het gebied. Het doel is dat alle partijen kunnen meepraten over het project, zodat zoveel mogelijk belangen worden meegenomen. Om dit te faciliteren, is door veel betrokkenen gevraagd om een zogenaamde 'Gebiedstafel' in te richten. In de Gebiedstafel wordt de planontwikkeling voor windpark Midden-Betuwe op de voet gevolgd en besproken. Ook worden plannen van commentaar en advies voorzien. De Gebiedstafel helpt om het windpark met een zo groot mogelijk draagvlak in beide gemeenten te realiseren en biedt de mogelijkheid dat zo veel mogelijk stemmen hierbij worden gehoord.

Belangrijke uitgangspunten van de Gebiedstafel zijn commitment en wederkerigheid: alle betrokken partijen verbinden zich aan de beleidskaders voor de ontwikkeling van wind op landprojecten van de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe, en de gezamenlijke opgave om lokaal een stap te zetten richting energieneutraliteit.

Om de Gebiedstafel goed te laten werken, zijn een aantal 'spelregels' aan de orde:

- Open delen van belangen en waarom partijen aan tafel zitten;
- Eerlijk en respectvol met elkaar om gaan;
- Het proces dat wordt doorlopen, is vertrouwelijk: partijen verrassen elkaar niet (bijv. door naar de media te stappen);
- Er is deskundigheid aan tafel die vertrouwd wordt, indien nodig vragen de deelnemers onafhankelijke experts om een toelichting;
- De opties die bedacht worden, komen tegemoet aan zoveel mogelijk belangen (liefst alle);
- Iedere partij moet in staat gesteld worden om de eigen situatie toe te lichten en vragen te stellen;
- Als het niet nodig is, worden vraagstukken niet groter gemaakt dan ze zijn;
- Besluiten (over een advies) worden in gezamenlijkheid genomen.

Naast deze spelregels kunnen voor de Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe een aantal (technische) uitgangspunten afgesproken worden. Deze uitgangspunten zijn (deels) afgeleid van een richtlijn voor het inrichten van Omgevingsadviesraden, die is opgesteld door de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW).

- De Gebiedstafel kent een onafhankelijke voorzitter die door de tafel zelf wordt geselecteerd;
- Elke deelnemer aan de Gebiedstafel zit er voor één belang;
- De gemeenten zijn bij elke Gebiedstafel aanwezig (toehoorder) en voor beantwoording van vragen;
- Elke belangengroep wordt geadviseerd om met twee personen zich te vertegenwoordigen waarvan tenminste één persoon een vaste deelnemer is. De tweede kan/mag rouleren vanuit de achterban;

- Van elke gebiedstafelbijeenkomst wordt verslag gemaakt. Na goedkeuring in de volgende bijeenkomst komt de gecorrigeerde versie beschikbaar.
- De Gebiedstafel komt in principe fysiek bij elkaar, vanzelfsprekend gebeurt dit op een veilige en verantwoorde manier. Als corona-maatregelen fysieke bijeenkomsten niet toestaan, wordt een alternatief ontwikkeld (videoconferencing).

Onderstaande deelnemers zouden in de Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe vertegenwoordigd kunnen zijn:

- Direct-omwonenden plangebied
- Grondeigenaren plangebied
- Ondernemers/bedrijven directe omgeving plangebied
- Natuur- en milieuorganisaties
- Initiatiefnemers windpark Midden-Betuwe
- Gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe (in de rol van toehoorder)
- Wijkbewoners grenzend aan plangebied (aangrenzende wijk Zetten en Dodewaard/Wely)
- Inwoners gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe (via burgerwindcoöperatie)

Inwoners betrekken door communicatie en coöperatie

Voor inspraak door - en overleg met - inwoners wordt een brede communicatie-aanpak ontwikkeld. Met informatiebijeenkomsten, een windsafari (excursie), artikelen in lokale media, een website, online enquête en een nieuwsbrief kunnen inwoners het proces nauwgezet volgen en beïnvloeden. Voor wie meer directe invloed wil, wordt het wellicht mogelijk om zich aan te sluiten bij een lokale burgerwindcoöperatie. Deze coöperatie zal als doel hebben om de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe te ondersteunen bij het energieneutraal maken van de gemeente. De coöperatie kan mede-eigenaar van windpark Midden-Betuwe worden en heeft medezeggenschap in de ontwikkeling. Leden kunnen via de Algemene Vergadering invloed uitoefenen op zaken die voor hen belangrijk zijn. Hoe groter het aantal leden, hoe groter de lokale betrokkenheid en hoe groter de legitimiteit van de inbreng van de burgerwindcoöperatie in de totale ontwikkeling.

Bij de ontwikkeling van windpark Midden-Betuwe is de invulling van een deel van de projectparticipatie door de betrokken gemeenten ook een mogelijk scenario. In dit scenario kunnen de gemeenten kiezen voor participatie na realisatie van het windpark. Op deze manier kan, met middelgroot risico, de gemeente al haar burgers mee laten profiteren van de opbrengsten van het windpark. In de tweede helft van 2020 moet duidelijk worden of dit een reëel scenario is (wordt).

Een terugkerend fenomeen in windprojecten is dat met participatie te vaak 'dezelfde' mensen worden bereikt. Doorgaans degenen die direct in hun belangen menen te worden geschaad of die bijvoorbeeld via de burgerwindcoöperatie betrokken zijn bij windenergie. Met dit participatieplan hebben de initiatiefnemers de ambitie ook andere dan de gebruikelijke doelgroepen te betrekken bij de ontwikkeling van windpark Midden-Betuwe. De manier waarop samengewerkt gaat worden en waarop de voorgestelde participatie-instrumenten worden toegepast, kunnen regionaal een inspiratie zijn voor windprojecten-in-wording. Uit de gesprekken met stakeholders blijkt dat eventuele initiatiefnemers voor een burgerwindcoöperatie zich bij hun wervingsactiviteiten ook zullen richten op doorgaans lastiger te bereiken doelgroepen. De verwachting is dat de belangstelling voor windenergie in het algemeen, en voor Neder-Betuwe en Overbetuwe in het bijzonder, kan worden verbreed en verdiept.

Omgevingsmanagement

De initiatiefnemers en de gemeenten vinden het belangrijk de omgeving zo goed mogelijk te informeren en vroeg bij de verdere uitwerking van het windpark te betrekken. Op deze manier moet

er lokaal zo veel mogelijk draagvlak ontstaan voor de ontwikkeling. Uitgangspunten zijn open, transparant en tijdig communiceren. Goed luisteren is ook aan de orde om belangen zo goed mogelijk te kunnen afwegen. In het omgevingsmanagement speelt de komst van een gebiedstafel een grote rol. De gebiedstafel borgt dat zo veel mogelijk belanghebbenden (omwonenden en inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers) op een open en transparante wijze geïnformeerd en betrokken worden bij het planproces. Het betrekken van alle inwoners in Neder-Betuwe en Overbetuwe gebeurt ook op basis van een proactieve communicatieaanpak. Verderop in dit plan komt de communicatieaanpak aan de orde.

Windprojecten kunnen opgeknapt worden in een verkenningfase, een procedurele fase, een realisatiefase en een exploitatiefase. De Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe is betrokken in de eerste drie fases van het project. In de exploitatiefase kan het een keuze zijn om deelnemers aan de gebiedstafel bestuurder te laten zijn van het Omgevingsfonds. De communicatieaanpak geldt voor alle fases van het project.

Issue- en stakeholderanalyse

Windpark Midden-Betuwe wil dat alle belanghebbenden 'voor de wind gaan'. Om de juiste keuzes te maken in het project is allereerst geïnvesteerd in het scherp krijgen van de belangen en issues van de stakeholders. Een aantal stakeholders speelt een cruciale rol bij het ontwikkelen van draagvlak voor de ontwikkeling van het windpark. Voor de gemeenten en de initiatiefnemers tellen de belangen en wensen van direct-omwonenden zwaar. Om hun wensen, ideeën, bezwaren en belangen scherp te krijgen, konden we in het voorjaar van 2020 door corona niet de gewenste fysieke bijeenkomsten organiseren. Met een alternatieve aanpak hebben de direct-omwonenden veilig én gemakkelijk hun input voor het plan kunnen geven. Van de ongeveer 350 huishoudens die in een straal tot 1 kilometer van het plangebied wonen hebben 133 huishoudens input gegeven.

In onderstaande tabel zijn de potentiële issues per stakeholder(groep) opgesomd.

Stakeholder	Toelichting	Belang	Issue
Initiatiefnemers	Ontwikkelaars van windpark: YARD ENERGY en maatschap Betuwemolen	- Ontwikkeling groene energie - Eerlijk financieel rendement - Goede inpassing met maximaal draagvlak - Combinatie zon en wind kunnen maken	- Ontwikkeltempo project - Verbinden ambities zon en wind - Een aanspreekpunt bij burgers voor de ontwikkelaars - Behoud rendabele businesscase
Direct-omwonenden	Mensen woonachtig binnen 1.000 meter van het plangebied	- Maximale bescherming tegen overlast windpark - Financiële vergoeding - Mede-eigenaarschap - Invloed op plan	- Hinder door geluid / slagschaduw - Visuele hinder (inpassing) - Waardedaling woning
Grondeigenaren	Naast grondeigenaren met windturbine op grond worden ook aangrenzende eigenaren betrokken. Grondeigenaren ten zuiden A15 zijn ook ontwikkelaar.	- Eerlijk rendement - Versterken bedrijfsvoering door verbreding activiteiten - Economisch versterken regio - Bijdragen aan energietransitie - Breed draagvlak door optimale verbinding	- Ontwikkeltempo project - Beschikbaarheid SDE-subsidie

Ondernemers	Ondernemers in de omgeving van het windpark	- Eerlijk verdelen van lusten en lasten - Business voor lokale ondernemers bij ontwikkeling park - Maximale opbrengst aan groene energie - Bijdragen aan rentmeesterschap - Minimale overlast voor omliggende bedrijven - Mede-eigendom voor ondernemingen mogelijk maken	- Cultuurverschillen in plangebied: spaarders versus spenders - Landschappelijke inpasbaarheid - Betrekken omgeving bij planontwikkeling
Gemeenten	Overheid. Bij monde van de wethouders Duurzaamheid van beide gemeenten en de aangestelde projectleider	- Voldoen aan lokale en landelijke doelstellingen - Maximale regie op ontwikkelingen in eigen leefomgeving - Balans in lusten en lasten voor burgers - Projectparticipatie voor burgers 50%	- Geen goedwerkende energiecoöp in Neder-Betuwe - Individuele belangen van politici - Samenwerking twee gemeenteraden
Natuur- en milieuorganisaties	Organisaties die (agrarische) natuurbelangen vertegenwoordigen	- Natuurbehoud en -natuurbescherming - Ontwikkeling windpark realiseren - Maximale opbrengst aan groene energie - Meepraten over plan	- Beschikbaarheid sterk bestuur voor burgerinitiatief - Niet iedereen is voor
Provincie Gelderland	Overheid	- Provinciale RES-doelstellingen halen - Lokaal draagvlak maximaliseren door eerlijke verdeling lusten en lasten - Goede ruimtelijke inpassing	- Weinig ervaring in beide gemeenten met betrekken burgers bij energieprojecten - Draagvlak in gemeenteraad bij weerstand
Bestaande burgerinitiatieven	Bestaande initiatieven uit de regio (Wat Beters & Betuwe Energie)	- Draagvlak voor energietransitie vergroten door burgers te betrekken - Eerlijke verdeling lusten en lasten - Maximale opbrengst aan groene energie - Maximale inpassing	- Limiet aan het aantal burgers dat profiteert - Ontwikkeling boven-lokale coöperatie
Agrarische ondernemers	Agrarische ondernemers (boomkwekers en melkveehouders)	- Maximale opbrengst aan groene energie - Mede-eigenaarschap voor inwoners en ondernemers - Bijdragen aan laten slagen energietransitie - Impact opwek op agrarisch areaal zo laag mogelijk	- Draagvlak in gemeenteraad bij weerstand - Vlotte vergunning-verlening - Welbevinden medewerkers boomkwekerijen
Inwoners	Inwoners van beide gemeenten (via dorpsraden en opinion leaders)	- Lokaal profiteren van komst windpark	- Dorpsraad in vroeg stadium betrekken bij planontwikkeling

		- Overlast beperken voor direct-omwonenden - Maximale landschappelijke inpassing - Breed draagvlak door goede communicatie	- Populistisch acteren door politieke partijen
--	--	--	--

Naast deze partijen spelen ook andere partijen een rol bij de ontwikkeling van het windpark. Denk bijvoorbeeld aan externe adviseurs of financiers. Omdat ze geen rol spelen bij het creëren van draagvlak voor het windpark zijn ze niet in het overzicht opgenomen.

De feedback van de stakeholders, ook als het gaat om hun voorkeur voor proces- en projectparticipatie, is de grondslag voor de keuzes die in dit plan worden voorgesteld. De rode draad is duidelijk: bijdragen aan de energietransitie, het eerlijk verdelen van lusten en lasten, maximale inpassing van het park en vroegtijdig betrokken worden bij planvorming.

De stakeholderanalyse heeft ook een aantal inhoudelijke issues aan het licht gebracht. De belangrijkste issues die aandacht behoeven zijn: het betrekken van de burgers bij dit project (en de ontwikkeling van een sterke burgerwindcoöperatie), het tempo waarin het project ontwikkelt en de vermeende gevoeligheid van lokale politici in het geval van weerstand tegen het project.

PROJECTPARTICIPATIE (COMPENSATIE & MEE-INVESTEREN)

Dit gedeelte van het participatieplan gaat over projectparticipatie en richt zich op de laatste fases van het traject: de ontwikkeling, bouw en exploitatie van windpark Midden-Betuwe. In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat de initiatiefnemer een proces doorloopt om te komen tot een wenselijke en haalbare vormgeving van participatie. Dit projectparticipatieplan biedt een overzicht van de verschillende vormen van (financiële) participatie waar in Neder-Betuwe en Overbetuwe voor gekozen kan worden en waar de stakeholders in mee kunnen denken en adviseren.

Bij het ontwerp van de projectparticipatie voor windpark Midden-Betuwe wordt het volgende in acht genomen:

1. Er worden termijnen vastgesteld waarbinnen participatieprocessen plaatsvinden.
2. Initiatiefnemers en bevoegd gezag treden in overleg om het benodigde budget voor projectparticipatieproject te vinden.
3. Er wordt een heldere (beslissings-)structuur vastgesteld zodat de participatietrajecten ook kunnen worden uitgevoerd.
4. Er is de (inspannings)verplichting om omwonenden en inwoners van Neder-Betuwe en Overbetuwe financieel te laten participeren in het project. Hiervoor wordt eventueel een burgerwindcoöperatie opgericht.

Projectparticipatie kan tot verschillende bovenwettelijke afspraken leiden, bijvoorbeeld over het verminderen van overlast door geluid en/of slagschaduw. Bij financiële participatie wordt onderscheid gemaakt tussen actieve en passieve financiële participatie. Bij passieve financiële participatie wordt een deel van de opbrengsten van het windproject gebruikt om de omgeving tegemoet te komen. Denk hierbij aan een omwonendenregeling en/of de vorming van een gebiedsfonds. Bij actieve financiële participatie is een ondernemend element aan de orde. Deze vorm is risicodragend voor de deelnemers (leden van een burgerwindcollectief). In windpark Midden-Betuwe wordt een projectparticipatie van 50% nagestreefd, zoals in het Klimaatakkoord is afgesproken.

Projectparticipatie wordt vaak in een adem genoemd met compensatie maar is in beginsel niet hetzelfde. In strikt juridische zin is compensatie het gevolg van planschade in de vorm van inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak als gevolg van schade door het project (zoals waardedaling van het huis). Dit is wettelijk vastgelegd. Vormen van financiële participatie zoals individuele vergoedingen of omwonendenregelingen kunnen worden ervaren als vormen van compensatie maar in juridische zin is dergelijke financiële participatie een bovenwettelijke tegemoetkoming aan de omgeving. Wanneer in dit plan wordt gesproken over compensatie, als een van de doelstellingen van projectparticipatie, hebben we het over bovenwettelijke tegemoetkomingen aan de omgeving.

Financiële participatie en lagere inkomens

Het is van belang om bij de keuze voor participatieoptie(s) rekening te houden met mensen met een smalle beurs. Niet iedereen heeft de mogelijkheid om geld te investeren. Voor inwoners met de wens om te investeren in het project, zijn er verschillende mogelijkheden. Zo kunnen coöperaties een laagdrempelig lidmaatschap aanbieden of kleine aandelen of obligaties uitgeven. Via het omgevingsfonds kan worden geïnvesteerd in de directe omgeving en kan iedereen profiteren. Bijvoorbeeld door investeringen in recreatie of speelvoorzieningen. Daarnaast kan via een omwonendenregeling gericht voordeel gegeven worden waar iedere omwonende van profiteert, zoals gratis zonnepanelen of een fonds voor het verduurzamen van woningen.

Financiële kansen en risico's

Aan actieve vormen van financiële participatie is een zeker risico verbonden. Dit speelt bij mede-eigenaarschap en financiële deelneming, aangezien de mogelijkheid bestaat dat deelnemers inleg kunnen verliezen. Mee-investeren in een windpark kan met een laag risicoprofiel (bv afsluiten stroomcontract), een middelgroot risico (participatie na realisatie van het windpark) en een hoog risico (participatie vanaf ontwikkelfase).

Opties voor projectparticipatie bij windpark Midden-Betuwe

De volgende participatiemaatregelen worden voorgesteld voor windpark Midden-Betuwe:

1. Omwonendenregeling en socialiseren grondvergoeding (Voor de Wind)

Een omwonendenregeling is een lokale regeling gericht op direct omwonenden in een bepaalde straal rondom de windturbines. Het kan gaan om het aanbieden van een bijdrage aan het verduurzamen van de woning (zoals woningisolatie), groene stroom met korting, gratis zonnepanelen of een andere financiële vergoeding.

Het voordeel van een omwonendenregeling is dat omwonenden geen financieel risico lopen en wie niet met eigen geld wil investeren in het windpark, profiteert toch mee. Een omwonendenregeling biedt vaak extra kansen voor verdergaande verduurzaming van de gebouwde omgeving (en een koppeling met de regionale warmtetransitie). Financiering van de omwonendenregeling gebeurt vanuit het Omgevingsfonds windpark Midden-Betuwe (zie ook onderdeel 2. Omgevingsfonds).

Bij de omwonendenregeling gaat het om vergoedingen naar rato van de (vermeende) overlast van de aanwezigheid van windmolens in de directe woonomgeving. Geluid, slagschaduw en 'uitzicht' zijn de belangrijkste overlastveroorzakers waar compensatie voor aan de orde is. Voor windpark Midden-Betuwe kan voor de omwonendenregeling gedacht worden aan het hanteren van twee verschillen stralen rondom de windturbines: mensen die binnen een straal van 500 meter wonen en mensen die binnen een straal van 500 tot 800 meter wonen.

Burenregeling windpark Midden-Betuwe (eenmalig)

voor mensen die binnen deze straal wonen en geen grondeigenaar zijn.

< 500 meter: maximaal € 5.000 eenmalig voor hinderbeperkende maatregelen. De hoogte van het uitgekeerde bedrag is afhankelijk van de afstand van de woning tot de windmolen.

Burenregeling windpark Midden-Betuwe (jaarlijks):

voor mensen die binnen deze straal wonen en geen grondeigenaar zijn.

< 500 meter: Tegemoetkoming energierekening. De hoogte van het uitgekeerde bedrag is gekoppeld aan de woning en is afhankelijk van de afstand woning tot de windmolen.

Hiernaast hebben de initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe afgelopen maanden overeenstemming bereikt met een groot aantal grondeigenaren in het plangebied om te komen tot een concept om de grondopbrengst eerlijk te verdelen tussen alle betrokkenen. Dit gebeurt zonder dat er iets is afgesproken over de precieze locatie van de windmolens, de hoogte en het aantal. 'Voor de Wind' is de naam van deze participatiemaatregel.

Voor de Wind (socialiseren grondvergoeding):

voor grondeigenaren.

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe hebben gekozen voor het socialiseren van de grondvergoeding. Dit betekent dat er sprake is van grondcontracten waarin de grondvergoeding

volgens een sleutel wordt gedeeld met alle grondeigenaren nabij de windturbine(s). Windpark Midden-Betuwe noemt dat 'Voor de Wind'. De totale grondvergoeding is opgebouwd uit een vaste grondvergoeding per MW opgesteld vermogen. De schadeloosstelling voor grondeigenaren wordt gebaseerd op het werkelijk gebruikte aantal m² voor grondeigenaren die een molen op hun perceel krijgen. Dat oppervlak kan pas definitief berekend worden als voor een specifieke grondeigenaar de eindsituatie voor permanent en tijdelijk gebruik van de grond bekend is. Hiernaast is dus sprake van een grondvergoeding voor alle grondeigenaren in het plangebied.

2. Omgevingsfonds

Onderdeel van lokale afspraken kan een bijdrage door de initiatiefnemer(s) aan een lokaal fonds of omgevingsfonds zijn. Een omgevingsfonds is bedoeld voor het bevorderen van leefbaarheid in brede zin in een grotere straal rond een windpark en voor bovenwettelijke maatregelen die de exploitanten nemen op verzoek van omwonenden. Denk hierbij aan sociale of duurzame projecten in de omgeving of voor landschapsversterking.

Besluitvorming over de besteding van het omgevingsfonds gebeurt door de omgeving. Voor het beheer van een dergelijk collectief fonds wordt een onafhankelijk bestuur benoemd met in ieder geval een vertegenwoordiging van de omwonenden. Het onafhankelijk bestuur zorgt ervoor dat de middelen uit het fonds ten goede komen aan de (nabije) omgeving van het project. Het omgevingsfonds wordt met een voor het project redelijk bedrag gevuld door de initiatiefnemer(s). Vaak wordt de lokale overheid ook uitgenodigd om een bijdrage aan het fonds te leveren.

Omgevingsfonds windpark Midden-Betuwe

voor mensen die in de directe nabijheid van de windmolens wonen.

Via het omgevingsfonds neemt windpark Midden-Betuwe haar verantwoordelijkheid zodat inwoners in en rond het plangebied een (extra) vergoeding krijgen die in een reële verhouding staat tot de lasten die inwoners ervaren als gevolg van de realisatie van het windpark. Tijdens de exploitatiefase is jaarlijks budget beschikbaar voor het omgevingsfonds. Dit budget wordt jaarlijks bepaald en gevuld uit de opbrengst van de windparken. Dit kan vertaald worden naar een richtbedrag per MWh (0,40-0,50 EUR/MWh) per jaar. Zowel het budget voor de omwonendenregeling (zoals genoemd bij punt 1.) als het benodigd budget voor de afspraken die gemaakt worden in het kader van het Omgevingsfonds, komt uit het jaarlijks beschikbare budget in het Omgevingsfonds. Eventueel kan hier een vaste verdeling worden gehanteerd van 50% van het beschikbare budget voor uitvoering omwonendenregeling en 50% van het budget voor de afspraken die gemaakt worden in het kader van het Omgevingsfonds.

Een deel van het Omgevingsfonds zal gebruikt worden om direct-omwonenden extra profijt van het windpark te laten hebben. Omwonenden binnen een straal van 800 meter (tot het hart van de dichtstbijzijnde turbine) ontvangen € 300 per jaar en tussen 800-1000 meter € 150 per jaar. De rest van het budget is beschikbaar voor een ruimer gebied rond de turbines. Windpark Midden-Betuwe wil niet alleen werken met een cirkel (2D) maar ook andere zaken betrekken in het landschap, zoals een bomenrij, vrij uitzicht op windturbines vanuit achterkant/voorkant van de woning (3D).

Bij de ontwikkeling van het omgevingsfonds is de omgeving betrokken via de Gebiedstafel én door persoonlijk het gesprek aan te gaan met belanghebbenden. Het idee is om het fonds onder te brengen in een stichting die onafhankelijk is van de initiatiefnemers en gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe. De gemeenten worden wel van harte uitgenodigd om een bijdrage aan het fonds te leveren. Het omgevingsfonds is niet bedoeld voor planschade. Mocht daar sprake van zijn, zal dit direct door de initiatiefnemers worden gedragen.

3. Mede-eigenaarschap

In Nederland kunnen individuele burgers en/of omwonenden mede-eigenaar of volledig eigenaar worden van een wind- of zonneproject. Dit kan op basis van een windvereniging of coöperatie. Of door middel van het bouwen van een windpark, windmolen of zonneproject dat toekomt aan de lokale gemeenschap. Dit vergt ook mee-investeren, voor-investeren in onderzoeken en financieel risico lopen.

Mede-eigenaarschap is een optie als er voldoende bereidheid is bij de lokale gemeenschap om mee te investeren en mee te beslissen of als er al een coöperatie is die dit wil doen. Het voordeel van lokaal mede-eigenaarschap is vergroting van actieve deelname en betrokkenheid. Lokaal zeggenschap over de bedrijfsvoering is ook een pluspunt. Nadelen aan dit instrument zijn er ook: er kan sprake zijn van (hoog) financieel risico voor deelnemers en niet iedereen kan in het project meedoen. Ook is er het risico dat de voorinvestering in onderzoeken vaak hoog is terwijl er onzekerheid is of het project doorgaat. Eventueel kan dit worden opgelost door een garantstelling van de gemeente. Later in het project moet duidelijk worden welk scenario gevolgd kan worden.

Coöperatie windpark Midden-Betuwe:

voor iedereen uit de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe die ook financieel wil meedoen.

Financiële projectparticipatie door de omgeving van windpark Midden-Betuwe kan mogelijk worden gemaakt door middel van een coöperatie windpark Midden-Betuwe. In project windpark Midden-Betuwe is de ambitie om tot 50% projectparticipatie te komen. Een scenario van 50% volledig lokaal eigendom, waarbij een coöperatie optreedt op als een van de initiatiefnemers, is nog niet aan de orde. Een alternatief scenario voor het organiseren van mede-eigenaarschap is een gedeeltelijke invulling door de betrokken gemeenten. Dit scenario wordt nog onderzocht. Hiermee zou actieve deelname en betrokkenheid door de lokale gemeenschap geborgd kunnen worden, is er lokaal zeggenschap over de bedrijfsvoering en is sprake van een middel-risico-middel-rendement-scenario waarin burgers ook extra kunnen profiteren van de komst van het windpark.

De investering in het windpark door een coöperatie zal gefinancierd moeten worden met eigen vermogen en met vreemd vermogen. De burgerwindcoöperatie zal hiervoor een coöperatief financieel product aanbieden op basis waarvan leden kunnen mee-investeren tijdens de ontwikkeling van het windpark. Hiernaast zal een coöperatie eventuele overwinst kunnen gebruiken om leefbaarheid en duurzaamheid in de regio verder te bevorderen.

Overige participatiemaatregelen

Windpark Midden-Betuwe zal zoveel mogelijk werkzaamheden die voortkomen uit de (verdere) ontwikkeling van de plannen binnen de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe laten uitvoeren. Alleen wanneer expertise binnen de gemeente ontbreekt, zullen de initiatiefnemers ook met partijen buiten de gemeente opdrachten aangaan. Ook voor de realisatiefase (bouw) zullen initiatiefnemers zoveel mogelijk lokale aannemers inschakelen. Dit kan bijvoorbeeld geregeld worden door in de uitvraag voor het civiele werk aan de hoofdaannemer een inspanningsverplichting op te nemen om lokale bedrijven als sub-contractor/onderaannemer in te zetten op de onderdelen waar zij expertise in hebben.

PARTICIPATIEPLAN

Voor de initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe betekent het realiseren van de windopgave voor en door Neder-Betuwe en Overbetuwe dat de invulling ervan tot stand komt in een samenwerking tussen inwoners, bedrijven, bestuurders en belangenorganisaties uit beide gemeenten. Het uitgangspunt van initiatiefnemers en gemeenten ten aanzien van de lokale samenleving is: betrokkenheid op proces, inhoud en beslissingen.

De initiatiefnemers hebben ervoor gekozen om vanaf de start van de verkenningsfase de direct belanghebbenden in het plangebied op de hoogte te brengen en te informeren over het plan. Het is belangrijk om bij het ontwikkelen van (burger)participatie realistisch te zijn en te blijven: interesses en belangen kunnen verschillen, het belang van een direct-omwonende in Zetten wordt bijvoorbeeld op andere wijze geraakt dan van een inwoner van Opheusden. Niettemin zien de initiatiefnemers participatie en communicatie als sleutelfactoren voor het realiseren van een breed draagvlak voor windpark Midden-Betuwe. De initiatiefnemers verplichten zich uitvoering te geven aan de vormen van participatie die in dit plan zijn benoemd en die samen met de stakeholders in de Gebiedstafel verder zullen worden gespecificeerd. Samengevat koppelen de initiatiefnemers de genoemde participatiemaatregelen aan de drie leidende principes:

1. Windpark Midden-Betuwe wil een goede buur zijn

In het plangebied, en de directe omgeving, wonen ruim honderd gezinnen en zijn enkele tientallen bedrijven gevestigd. Hoe zorgen we ervoor dat de omwonenden van de windwinning zo min mogelijk hinder ondervinden van de turbines? Windpark Midden-Betuwe wil een goede buur zijn door extra aandacht te geven aan het minimaliseren van de impact van de overlastveroorzakers 'geluid', 'slagschaduw' en 'uitzicht'.

Windpark Midden-Betuwe gelooft in een individuele aanpak om hinder voor omwonenden te beperken, maatwerk dus. Naast algemene afspraken die bijvoorbeeld met de Gebiedstafel worden gemaakt, zal er ook sprake zijn van direct contact met omwonenden. Zo wordt het mogelijk om voor iedereen een realistisch beeld te schetsen van de invloed die het windpark op een bepaalde locatie in het gebied heeft. Hierdoor kunnen ongegronde zorgen worden weggenomen en specifieke maatregelen worden overwogen om reële hinder te beperken. Doel is niet alleen om binnen de normen te blijven maar ook om de totale hinder te minimaliseren.

Ten aanzien van geluid

In de ontwikkeling worden er diverse berekeningen gemaakt van de te verwachten geluidsbelasting en deze worden tijdens informatiebijeenkomsten gepresenteerd. Het doel is dat voor de meeste huizen de geluidsbelasting uiteraard binnen de wettelijke norm blijft en er ook cumulerend met geluid van de snelweg maar een beperkte toename van het geluid plaatsvindt. Omwonenden willen wellicht graag meer geluiddemping. Het omgevingsfonds kan hiervoor beschikbaar worden gesteld.

Ten aanzien van slagschaduw

Voor elke (woon-)locatie in het plangebied wordt een gedetailleerd beeld gemaakt van potentiële slagschaduw gedurende het jaar, impact op de leefomgeving die de bewoner ervaart en mogelijkheden om ter plaatse voorzieningen te treffen zoals begroeiing. Uiteraard wordt minimaal voldaan aan de wettelijke normen door de molens waar nodig stil te zetten. Windpark Midden-Betuwe hanteert de landelijke norm van maximaal 340 minuten slagschaduw-hinder per locatie per jaar. De uitdaging is om in individueel overleg met omwonenden, die mogelijk slagschaduw-hinder gaan ondervinden, stilstand te plannen. Dit start als het definitieve aantal, plaats en capaciteit van de te plaatsen turbines gekozen is. Op basis hiervan kan een plan gemaakt worden of en wanneer de molens stilgezet worden.

Ten aanzien van landschap en uitzicht

Met de omgeving (Gebiedstafel) zal veel gesproken worden over de aantrekkelijkheid van het gebied en mogelijkheden hier iets aan te doen na de ontwikkeling van windpark Midden-Betuwe. Met de oprichting van een omgevingsfonds zal er jaarlijks budget ontstaan voor het versterken van de aantrekkelijkheid van het gebied.

De (overige) participatiemaatregelen die gekoppeld zijn aan het principe 'Goede buur':

- Gebiedstafel (proces)
- Lidmaatschap coöperatie windpark Midden-Betuwe* (proces)
- Omwonendenregeling: Burenregeling (financieel)
- Socialiseren grondvergoeding: Voor de Wind (financieel)
- Omgevingsfonds windpark Midden-Betuwe (financieel)
- Mede-eigenaarschap via coöperatie windpark Midden-Betuwe en/of de betrokken gemeenten** (financieel)

*In het geval dat een burgerwindcoöperatie start.

**In het geval dat een burgerwindcoöperatie start en/of de gemeenten direct participeren.

2. Windpark Midden-Betuwe wil goed zijn voor buurt en burger

Windpark Midden-Betuwe biedt ruime mogelijkheden voor proces- en projectparticipatie voor direct-omwonenden en de burgers van Neder-Betuwe en Overbetuwe. De initiatiefnemers bieden een omgevingsfonds voor sociale of duurzame projecten in de omgeving van de windturbines en coöperatief eigendom voor alle inwoners van beide gemeenten. Qua procesparticipatie wordt een extra stap gezet en wordt door alle betrokkenen geïnvesteerd in een Gebiedstafel. Met de omgeving zal veel gesproken worden over de aantrekkelijkheid van het gebied en mogelijkheden hier iets aan te doen na de ontwikkeling van windpark Midden-Betuwe. Met de oprichting van het omgevingsfonds zal er jaarlijks budget ontstaan voor het versterken van de aantrekkelijkheid van het gebied.

De participatiemaatregelen die gekoppeld zijn aan het principe 'Goed voor buurt en burger':

- Gebiedstafel (proces)
- Lidmaatschap coöperatie windpark Midden-Betuwe* (proces)
- Omgevingsfonds windpark Midden-Betuwe (financieel)
- Mede-eigenaarschap via coöperatie windpark Midden-Betuwe en/of de betrokken gemeenten** (financieel)
- Overige participatiemaatregelen (aanbesteden werkzaamheden aan lokale partijen)

*In het geval dat een burgerwindcoöperatie start.

**In het geval dat een burgerwindcoöperatie start en/of de gemeenten direct participeren.

3. Windpark Midden-Betuwe wil in gesprek zijn en blijven (ook nadat de molens zijn gerealiseerd)

Het doel is het beste plan voor windpark Midden-Betuwe. In de communicatie-aanpak ligt de focus op het bouwen aan duurzame relaties. De initiatiefnemers spannen zich maximaal in om alle stakeholders te informeren en te spreken, om zodoende het een windwinning van, voor en door de inwoners van Neder-Betuwe en Overbetuwe te maken: 'Voor de Wind'. Investeren in persoonlijke relaties en directe dialoog met de omgeving staan hierbij centraal.

Welke communicatiemiddelen en instrumenten worden ingezet, is beschreven in een communicatieplan (zie volgend onderdeel in dit plan). In de exploitatiefase van het project blijft de communicatiestructuur grotendeels intact. Doel is om het draagvlak voor het project gedurende de hele levensduur zo groot mogelijk te houden.

De participatiemaatregelen die gekoppeld zijn aan het principe 'In gesprek zijn en blijven':

- Communicatie windpark Midden-Betuwe (op basis van communicatieplan)
- Gebiedstafel
- Lidmaatschap coöperatie windpark Midden-Betuwe*

*In het geval dat een burgerwindcoöperatie start.

COMMUNICATIE

Communicatie is een sleutelfactor in ieder windproject. Zeker in een complex proces als de ontwikkeling van een windpark is het van belang dat er sprake is van een geplande en proactieve communicatie. Een (strategisch) communicatieplan benoemt de doelstellingen en de manier waarop die doelstellingen gehaald (moeten) worden.

In dit communicatieplan wordt in een rationale de achterliggende gedachte van windpark Midden-Betuwe beschreven. Ook worden communicatiedoelstellingen, kernboodschappen en communicatiemiddelen beschreven. De doelgroepen die onderkend worden, zijn eerder genoemd bij de stakeholderanalyse.

De initiatiefnemers van windpark Midden-Betuwe willen windmolens realiseren met maximaal draagvlak in het plangebied. De praktijk leert dat ieder windproject om maatwerk vraagt. Tegelijkertijd is er een rode draad zichtbaar als het gaat over uitgangspunten en kaders voor het inrichten van de communicatie:

1. Getrapt communiceren (participatie voor formele projectcommunicatie)
2. Praten met één mond (de initiatiefnemers vertellen één verhaal)
3. Frequent communiceren (voor elke doelgroep constant en consequent)
4. Zorgvuldig communiceren (persoonlijk, eerlijk, transparant en op maat)

Wat betreft het inrichten van de persoonlijke communicatie, kan dit niet los worden gezien van de situatie die met de komst van het Corona-virus is ontstaan. Persoonlijke communicatie(middelen) hebben de voorkeur maar we zijn afhankelijk van de mogelijkheden die Corona toestaat. Voor de duur van het project kan dit betekenen dat er geswitcht moet worden tussen persoonlijke middelen (bv bijeenkomsten of keukentafelgesprekken) en online middelen zoals een Zoom-meeting of een app-bericht. De set communicatiemiddelen die wordt ingezet, zal ieder kwartaal worden geëvalueerd en eventueel aangepast.

Visie en strategie: uitgangspunten & rationale

De strategie van Neder-Betuwe en Overbetuwe is erop gericht omwonenden te benaderen nadat sprake is van een gezamenlijk gedragen participatieplan. In projecten waar participatie voorop staat, bestaat de communicatievisie uit de volgende stappen: begrijpen, verbinden én meedoen. Het gaat hierbij om drie stappen die de ontwikkelende partijen (en/of overheid) willen realiseren bij iedereen die betrokken is bij het nieuwe windproject:

1. Het delen/verrijken van kennis (begrijpen)
 - a. Rationele feiten en inzicht over (regionale) energietransitie en windenergie
2. Beïnvloeden van houding (verbinden)
 - a. Beeldvorming, beoordeling en opinie over windenergie in het plangebied
3. Aanzetten of voorkomen van gedrag (meedoen)
 - a. Beïnvloeden mee- of tegenwerking, financiële participatie en/of (eventueel) bijdragen aan de oprichting van een burgerwindcoöperatie

Omdat flexibiliteit, efficiency en (strategische) impact is gevraagd, adviseren we om te werken met een beknopt communicatieplan dat is uitgewerkt in een activiteitenplan dat ieder half jaar wordt bijgesteld. Zodoende kan met het plan maximaal worden aangesloten bij de actualiteit en kunnen beschikbare middelen het meest efficiënt worden ingezet. Voor alle duidelijkheid: de genoemde

stappen (begrijpen, verbinden en meedoen) zijn realistisch gezien geen volgordelijke stappen voor iedere belanghebbende. Neem bijvoorbeeld de positie van tegenstanders van dit project. We kunnen en mogen niet verwachten dat iedereen positief is over de komst van dit windpark en besluit om mede-eigenaar te worden.

Rationale

Windpark Midden-Betuwe kenmerkt zich door samenwerking. Tussen gemeenten. Tussen initiatiefnemers. Tussen belanghebbenden. En – uiteindelijk – met elkaar. Samen willen we stappen zetten op weg naar een energieneutrale gemeente. Neder-Betuwe en Overbetuwe hebben de ambitie om in 2030 voor 49% en in 2050 100% energieneutraal te zijn. Zonder eigen windmolens lukt het niet om de gestelde ambities te realiseren. Een belangrijke randvoorwaarde voor het ontwikkelen van eigen windmolens is lokale maatschappelijke en financiële betrokkenheid door burgers uit beide gemeenten. Burgers en direct-omwonenden moeten een economisch belang in het windpark krijgen door hierin te investeren. En de opgewekte energie draagt bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten. Dit project is voor en door Midden-Betuwe. Met elkaar voor de Wind.

Communicatiedoelstellingen

Het is eerder gezegd: communicatie is een cruciale factor bij windenergieprojecten. Serieus omgaan met de omgeving kan het verschil zijn tussen acceptatie of weerstand tegen het project. Voor de communicatie-aanpak worden de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Het bereiken van een zo groot mogelijk draagvlak bij lokale stakeholders voor de ontwikkeling en exploitatie van windpark Midden-Betuwe.
- Het hele proces transparant maken voor alle belanghebbenden en het vergroten van de kennis (over windenergie) bij bewoners en bedrijven in de omgeving van het windpark.
- Het creëren van draagvlak en een positieve houding bij direct-omwonenden, burgers en bedrijven.
- Een bijdrage leveren aan het realiseren van de gewenste burgerparticipatie en (indien nodig) weerstand ombuigen naar participatie.
- Windpark Midden-Betuwe profileren als de projectorganisatie en als helpdesk voor alle vragen en zorgen.
- Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe profileren als het overlegplatform dat ervoor zorgt dat iedereen kan meebeslissen en de plannen voor het windpark sterker kan maken.

Kernboodschappen

Voor deze fase van het project zijn de belangrijkste kernboodschappen:

- Voor de Wind.
- Neder-Betuwe en Overbetuwe willen in 2050 energieneutraal zijn. Om dit voor elkaar te krijgen, moeten we onze huidige manier van leven en werken verder verduurzamen en kiezen voor lokale opwek van duurzame energie.
- We willen het beste plan voor windpark Midden-Betuwe. Bij het plannenmaken staat de vraag centraal hoe we in onze gemeenten een windpark kunnen ontwikkelen waarbij inwoners en bedrijven mee kunnen praten en financieel mee kunnen profiteren.
- Het participatieplan is deze zomer klaar.
- Windpark Midden-Betuwe ontwikkelen we samen. Doe mee!
- Windpark Midden-Betuwe wil een goede buur zijn.
- Windpark Midden-Betuwe is goed voor buurt en burger.
- Windpark Midden-Betuwe wil in gesprek zijn en blijven.

Communicatiemiddelen

De initiatiefnemers spannen zich maximaal in om eerdergenoemde doelgroepen te informeren en te spreken om van het project een windwinning van, voor en door de inwoners van Neder-Betuwe en Overbetuwe te maken: 'Voor de Wind'. Investeren in persoonlijke relaties en directe dialoog met de omgeving staat daarbij centraal. De actuele Corona-situatie kan met zich meebrengen dat bij de inzet van communicatiemiddelen gewicht wordt naar middelen met de laagste impact op de volksgezondheid.

Het ontwikkelen van een integrale aanpak is cruciaal: met alle doelgroepen moet OP MAAT en OP TIJD worden gecommuniceerd en/of worden betrokken. In het onderzoek dat mei 2020 onder direct-omwonenden is uitgevoerd, komt naar voren dat behoefte is aan een communicatie-aanpak waarbij persoonlijke, digitale en schriftelijke communicatiemiddelen gelijktijdig worden ingezet.

Om de participatie zo groot mogelijk te laten zijn, voorziet windpark Midden-Betuwe in de inzet van de volgende middelen:

Media en platform	Omschrijving	Bereik	Middelen
Huisstijl en logo	Een professionele, vertrouwenwekkende en inspirerende uitstraling van het project.	Groot	Alle huisstijl-dragers
Persoonlijke com. middelen	Lokaal, kleinschalig en persoonlijk: vrijwel iedereen heeft voorkeur voor zo veel mogelijk persoonlijk contact. Er is ruimte voor maatwerk, dialoog en voor nuances in de gevoerde discussie.	Zeer klein tot Groot	○ (Informatie) Bijeenkomst ○ Keukentafelgesprek ○ Huiskamerbijeenkomst ○ Persoonlijk gesprek ○ Excursie/bezoek
Schriftelijke com. middelen			○ Brief ○ Folder/Flyer
Digitale com. middelen	Veilig, efficiënt en actueel: digitale middelen zijn bedoeld om actuele en eenduidige informatie te verstrekken. Ook helpen ze om een community te maken.	Groot	○ Website ○ Nieuwsbrief ○ Animatie ○ Video ○ Virtual Reality ○ Enquête
PR en advertenties	Huis-aan-Huis-bladen en regionale kranten zijn zeer belangrijke (onafhankelijke) bronnen voor veel doelgroepen. Een PR-aanpak helpt om het vertrouwen in het project te versterken. Openbare bijeenkomsten worden ook aangekondigd op gemeentepagina.	Groot	○ Persbericht(en) ○ Ingezonden brief ○ Achtergrondartikel ○ Advertenties ○ Artikel gemeentepagina ○ Huis-aan-Huisbladen ○ Dorpsbladen ○ Gemeentelijk magazine
Social media	De voordelen van digitale middelen en de bonus van hyperdistributie (door het delen van berichten)	Groot	○ Facebook ○ Twitter ○ YouTube ○ LinkedIn ○ Social media van stakeholders
Gebiedstafel	Overleg van stakeholders	Klein	

In een windproject wordt onderscheid gemaakt in een aantal fases voor de communicatie (zie hierna). De meeste van bovenstaande communicatiemiddelen worden voor het eerst gebruikt in de verkenningsfase en blijven in gebruik tijdens de overige fases van windpark Midden-Betuwe. Het verschilt per fase hoe vaak en wanneer elk middel wordt gebruikt.

In het geval dat een burgerwindcoöperatie zich verbindt en/of dat de betrokken gemeenten een gedeelte van de projectparticipatie voor hun rekening nemen, zullen door deze organisaties ook eigen communicatiemiddelen ingezet gaan worden.

Fasen in de communicatie

Bij de realisatie van windpark Midden-Betuwe onderscheiden we vier fasen waarin communicatie van belang is. Deze fasen zijn de verkenningsfase, de planfase, de realisatiefase en de exploitatiefase. Iedere fase vraagt om een eigen communicatie-aanpak.

Verkenningsfase

Tijdens de verkenningsfase is er nog veel onduidelijkheid over de komst en de precieze uitgangspunten van het windpark. Het streven is (moet zijn) om al in de verkenningsfase strategisch met communicatie om te gaan. Het fundament voor het realiseren van de communicatiedoelstellingen wordt in de verkenningsfase gelegd. Tijdens de verkenningsfase zullen stakeholders tijdig worden geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom het windpark. De initiatiefnemers zullen hierin een proactieve houding aannemen, om vragen van omwonenden te kunnen beantwoorden en bestaande zorgen zoveel mogelijk te kunnen wegnemen.

Initiatiefnemers informeren alle doelgroepen tijdig over het windparkinitiatief, de uitgangspunten voor burgerparticipatie en de mogelijke participatiemogelijkheden voor de bewoners. Hiermee wordt het gehele proces direct transparant gemaakt.

Initiatiefnemers en gemeenten zorgen dat hun communicatie eenduidig is en communiceren frequent en consequent. Door informatie proactief, doelgericht, tijdig en duidelijk aan te bieden laten de initiatiefnemers zien dat ze transparant zijn en dat ze participatie aanmoedigen. Het moet duidelijk zijn dat omwonenden de initiatiefnemers kunnen benaderen en dat omwonenden zullen worden gehoord.

Een belangrijke communicatiedoelstelling is het betrekken van alle stakeholders en het aanmoedigen tot participatie. De Gebiedstafel windpark Midden-Betuwe is hiervoor cruciaal. Hiernaast zullen gemeenten en initiatiefnemers de eigen communicatiemiddelen inzetten om deze doelstelling na te jagen. Voor de informatievoorziening in de verkenningsfase is in principe de volledige set aan communicatiemiddelen beschikbaar.

Planontwikkelingsfase (procedurele fase)

Het project wordt concreet gemaakt wanneer het plan de planontwikkelingsfase doorloopt. Intensief contact tussen de stakeholders aan de gebiedstafel moet ertoe bijdragen dat de totstandkoming van het project breed wordt gedragen door de gemeenschap.

Tijdens deze fase is het planmatig volgen van een communicatieplan essentieel. Deze fase kenmerkt zich door een langere duur dan de andere drie fasen. In deze fase kan het project aan veel veranderingen onderhevig zijn waardoor informatie snel achterhaald is. Daarnaast begint het plan in deze fase meer vorm te krijgen. Aan het eind van deze fase is de bouw van het windpark immers goedgekeurd. Direct-omwonenden hebben in deze fase meer zorgen en meer (gedetailleerde) vragen. In het geval van tegenstand tegen het windpark, is de planontwikkelingsfase de periode waarin deze tegenstand zich het sterkst ontwikkelt. Het blijven communiceren, verbonden zijn en met name luisteren naar omwonenden is cruciaal.

Ook in de planontwikkelingsfase is in principe de volledige set aan communicatiemiddelen beschikbaar. Afhankelijk van de actuele situatie kunnen nieuwe communicatiemiddelen worden

ontwikkeld. Denk hierbij aan dronebeelden, VR-animaties voor direct-omwonenden en/of de productie van actuele fact sheets.

Realisatiefase

In deze fase vindt het bouwproces plaats, komen de ruimtelijke veranderingen tot stand en vindt er voor het eerst daadwerkelijk (geluids-)overlast plaats. Omdat in deze fase de ruimtelijke veranderingen tot stand worden gebracht, wordt de lokale bevolking op de hoogte gehouden van het bouwproces. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan met een open dag, de website, een telefonisch/online contactcentrum, social media en fysieke on-site bebording.

Het niet goed managen van mogelijke overlast in deze fase kan zorgen voor een heropleving van de reeds bestaande zorgen. Een proactieve en persoonlijke inzet van communicatie is juist ook in deze fase aan de orde. Een contactcentrum en fysieke on-site bebording zijn nieuwe communicatiemiddelen die voor de projectcommunicatie worden ontwikkeld. Het is van belang dat omwonenden worden voorbereid op de komende overlast (afsluiten van wegen et cetera) en dat de positieve kanten van het bouwproces worden belicht. Om dit te bereiken wordt de informatievoorziening naar direct-omwonenden geïntensiveerd. Er worden regelmatig updates gestuurd over de loop van het bouwproces vóórdat de bouw daadwerkelijk begint. Nadat de bouw van start is gegaan, worden alle stakeholders regelmatig geïnformeerd met open dagen, nieuwsberichten op de website plus alle online media en eventueel een informatieavond.

Exploitatiefase

In deze fase zijn de windturbines operationeel. Voor windparken zonder een significant coöperatie-aandeel is de exploitatiefase voor de omwonenden en lokale bevolking de minst interessante fase. Er zijn immers weinig nieuwe ontwikkelingen. Omdat het windpark als doelstelling heeft zoveel mogelijk participatie te verwezenlijken, dus ook in de exploitatiefase, wordt de inzet van communicatie ook in deze fase doorontwikkeld. Juist in de exploitatiefase kunnen vragen over de exploitatie, de financiële afwikkeling of de opbrengsten ontstaan.

Ook in de exploitatiefase moet hierom strategisch over de communicatie worden nagedacht. Het belangrijkste doel is om direct-omwonenden en andere belanghebbenden te blijven informeren en daarmee de betrokkenheid te waarborgen. Denk hierbij aan bijvoorbeeld de introductie van een mobiele app waarmee de prestaties van de molens (en dus ook de bijdrage aan het Gebiedsfonds) transparant worden gemaakt. De app kan ook het voorkeurskanaal zijn voor omwonenden om vragen te stellen (of klachten te deponeren) aan de exploitant.

Om de voorbeeldfunctie die het windpark Midden-Betuwe heeft te onderstrepen, blijft het park gedurende de hele exploitatie rondleidingen organiseren voor geïnteresseerden.

Tijdens de exploitatiefase worden de digitale communicatiemiddelen in een mindere frequentie maar nog steeds met enige regelmaat gebruikt. Een online nieuwsbrief zal minder aan de orde zijn dan in de andere fasen. De mobiele app of website waarmee (onder andere) de huidige en historische opbrengst (in MWh) van het windpark en het rendement wordt getoond, kan ook de laatste nieuwsberichten weergeven.

Communicatiekalender

De planning van (de inzet van) communicatie is een wezenlijke factor voor de uitvoering. In iedere projectfase wordt maximale betrokkenheid van de stakeholders nagestreefd. Dit kan alleen wanneer communicatie relevant, tijdig en inspirerend is. Communicatieplan en fasering worden doorvertaald naar een activiteitenplan: de communicatiekalender. Deze kalender maakt transparant met welk doel wie, wanneer met welk communicatiemiddel moet worden bereikt.

Fase 1: verkenning	Doelgroep	Middelen	Timing
Ontwikkelen participatieplan	Alle	Persoonlijk gesprek, PR, video, online enquête	Voorjaar 2020
Samenstellen Gebiedstafel	Alle	Persoonlijk gesprek	Najaar 2020
Positioneren windpark Midden-Betuwe	Alle	Huisstijl, Website, nieuwsbrief, video, PR, social media, informatiebijeenkomst	Najaar 2020

Fase 2: planontwikkeling	Doelgroep	Middelen	Timing

Fase 3: realisatie	Doelgroep	Middelen	Timing

Fase 4: exploitatie	Doelgroep	Middelen	Timing